

Avui, 19 de maig de 2005

Tornant a Pere Serafí

POESIA

JOAN TRIADÚ

¿Qui era Pere Serafí, 'lo Grec', del qual no sabem el lloc ni la data del naixement?

Pere Serafí, *Poesia escollida*.

A cura d'August Bover i Font. Edicions 62.

Barcelona, 2005.

Fa temps, en aquestes pàgines, (AVUI, 18-X- 2001), em referia a Pere Serafí com "un trobador retardat", al títol del comentari crític a l'excel·lent edició crítica de les seves poesies catalanes de Josep Romeu i Figueras, la qual edició (*Els Nostres Clàssics*, Ed. Barcino) ha servit de base a aquesta oportuna segona edició de l'antologia (*Poesia escollida*) feta per August Bover, que rebutja, amb prou raons i autoritat, aquella meva asserció, bé que indirectament, ja que la retreu a Lluís Nicolau d'Olwer, que en el seu *Resum de literatura catalana* (1927, però ampliació de *Literatura catalana: perspectiva general* de deu anys abans), escriu: "Pere Serafí (1565) per bona part de les seves poesies em sembla un trobador retrassat [*sic*]". Ben segur que August Bover té tota la raó i, per tant, retiro aquella asserció. Vull aclarir, això sí, que, malgrat que tinc a mà, des de fa molts anys, l'obreta de Nicolau d'Olwer, en aquest cas no la vaig consultar. Ho vaig deduir (potser fora de context, o bé agafant una mica el rave per les fulles) del que em va semblar que apuntava Josep Romeu i Figueras en algunes consideracions del seu extens i exemplar estudi. Com quan es refereix a "les velles tècniques trobadoresques en què de vegades s'exercità el poeta, aleshores *actuals*" i especifica "usos i conreus d'aspectes de la poesia trobadoresca", els quals qualifica d'una mena de *tribut* que s'havia de pagar a la Catalunya d'aquella època. D'altra banda, no sembla que Romeu dediqui atenció al *manierisme* de Pere Serafí, l'obra del qual, per a dir-ho amb mots de l'autor d'aquesta oportuna i autoritzada antologia, "reflecteix l'aiguabarreig d'influències i corrents que caracteritzà l'època del Renaixement, però amb un tractament decididament manierista", asserció que va seguida en nota (p. 12-13) d'unes aclaridores reflexions d'una altra autoritat: Albert Rossich.

Una conversa a peu dret amb Josep Romeu (la darrera, malauradament!) quan ja s'havia publicat el meu comentari sobre el seu llibre i tot anant amb el tren cap a València -un acte dels Premis Octubre-, em va revelar un motiu de dissentiment per una diferència bastant fonamental de criteri situada en un altre punt del meu article sobre "el trobador retardat" i, per la resta del que jo deia, no va semblar que no hi hagués cap objecció per part seva, sinó al contrari: ell descartava els condicionaments polítics imposats de la defecció dels escriptors o almenys els deixava en segon terme, mentre que jo pensava -i penso- com deia, exactament al revés, i citava el mot de Ferran Soldevila: "La desnacionalització pacífica", darrere de la qual havia de venir, per força, la violenta. Em refio de Ferran Soldevila, mestre d'historiadors, ara ja ben reconegut. Hi ha també la sentència del Dr. Rubió, a *Sobre les causes d'una decadència*: "No hi ha decadències fatalment marcades per constel·lacions malèfiques. El que hi ha són afluixaments

col·lectius que les provoquen". Al mateix article (publicat ja a *Ariel* l'any 1948, mogut pel que deia M. de Riquer en un *Resumen* de literatura catalana aparegut aleshores) l'il·lustre polígraf esmentava Pere Serafí i deia que si el recordem és per la influència que rebé de la vella poesia popular. Ja em perdonareu si em baso poc o molt en els meus mestres. A l'hora d'*antologiar*, d'una manera restrictiva, més que exigent, per raons d'espai (i per a l'exportació) amb la creença que Pere Serafí hi havia de ser (almenys com a prova del pas que fa, o intenta fer, entre dos temps de la cultura) només el que ell, com remarca Bover, anomenava *cançons*, em feia el pes, i una d'elles, la LVII ("Si em lleví de bon matí...") fou escollida. Parlo de l'*Anthology of Catalan Lyric Poetry*, editada el 1953 per Joan Gili.

Aquestes *Cançons* de Pere Serafí foren objecte d'una edició, ara fa més o menys cent anys, al llindar mateix, doncs, del Noucentisme: però Romeu féu remarcar que Serafí ja va ser recuperat per la Renaixença (juntament amb Fontanella). La pervivència de la producció "copiosa i desconcertant" (Romeu, 1981) del més presentable dels nostres poetes del segle XVI, l'assenyalen més ençà, l'*Antologia* a cura de Joan Teixidor, publicada el 1935 i, gairebé no cal dir-ho, l'*Antologiapoètica* del 1987, d'August Bover, feta, com la present, de cara a la docència, amb un treball rigorós de text i d'anotació, així com de bibliografia, visió historicoliterària i el suport adient d'un glossari. A més, August Bover de la "poesia escollida" en fa tres grups o apartats, per tal d'afrontar-ne la diversitat: el llegat medieval, les influències foranes (que són diverses i ben significatives) i "la reescriptura" del cançoner popular i tradicional. Cada part és precedida d'una enumeració dels poemes que la componen segons la preceptiva literària, a disposició del'usuari.

Finalment: ¿qui era Pere Serafí, anomenat *lo Grec*, del qual no sabem el lloc ni la data del naixement i que es feia dir (o li feien dir) *Pedro Seraphín* a l'edició prínceps de la seva obra en llengua catalana? No em puc estar de reproduir part del paràgraf final de l'estudi preliminar d'August Bover, quan, en recalcar que "el món poètic de Pere Serafí prové de Petrarca i del neoplatonisme" i sotmès a les convencions de la poesia amorosa de l'època, escriu: "Per això en la seva poesia amorosa hi trobem, per exemple, el desig i la desesperació, el rebuig de la dama i la frustració de l'amant, la consciència de la inutilitat dels seus esforços enfront d'una dama bella i cruel mai no descrita en termes reals i individualitzats, etcètera". Continuo preguntant: ¿com fou que el poeta, l'home de lletres, l'entès i hàbil manierista, l'emmirallat en Ausiàs March, no arribés més enllà? Per manca de geni? ¿O bé perquè Barcelona havia perdut la condició de capital d'un regne i entrava ràpidament a ser-ho només d'una província?

Un carrer de Gràcia porta el nom de Pere Serafí, a tocar justament del local actual de la Barcino. És un carrer recte que va de mar a muntanya, clar i discret. No recordo si en el més pur estil del franquisme li van posar *Pedro Serafín*. I si així fos, al capdavall, què? Si és d'aleshores que arrenca tot! La resta, segles, ha estat -i és- sobreviure.

<http://www.avui.cat/avui/diari/05/mai/19/k120119.htm>